

Młodzi dla słabszych – wolontariat na rzecz seniorów i osób niesamodzielnych

SCENARIUSZ DO ZAJĘĆ EDUKACYJNYCH OBSZAR: WARTOŚCI I POSTAWY

Scenariusz zajęć został opracowany do wykorzystania na przedmiocie **Edukacja zdrowotna**. Nauczyciel może elastycznie dostosować zaproponowane treści do specyfiki grupy, z którą pracuje. Scenariusz opiera się na sytuacjach codziennych i realnych wyborach, co sprzyja budowaniu samodzielności oraz odpowiedzialności za własne zdrowie. Nauczyciel decyduje, w jaki sposób wykorzysta ten materiał, uwzględniając potrzeby i możliwości swoich uczniów.

Treści programowe

Treści zawarte w scenariuszu odnoszą się do podstawy programowej z zakresu przedmiotu **Edukacja zdrowotna, Dział 1. Wartości i postawy, punkt 4.** [uczeń] *inicjuje działania wolontariackie na rzecz zdrowia, w tym wobec osób w wieku senioralnym, z niepełnosprawnościami i niesamodzielnymi, i uczestniczy w tych działaniach.* Koncentrują się na pytaniu przewodnim: „Jak kształtować postawę wolną od uprzedzeń w relacjach międzyludzkich oraz promować kulturę wolontariatu?”.

Scenariusz jest przeznaczony do wykorzystania w szkołach ponadpodstawowych.

Pojęcia kluczowe: wolontariat, empatia, zaangażowanie

Cel główny

Uświadomienie uczniom znaczenia wolontariatu w kontekście potrzeb osób w wieku senioralnym, z niepełnosprawnościami i niesamodzielnych oraz zachęcenie do uczestnictwa w tych działaniach i budowania pozytywnych relacji w środowisku lokalnym.

Cele operacyjne

Wiedza i umiejętności

Uczeń:

- wyjaśnia, na czym polega wolontariat i jakie ma znaczenie społeczne;
- charakteryzuje potrzeby zdrowotne i społeczne osób w wieku senioralnym oraz osób z niepełnosprawnościami i niesamodzielnych;
- wymienia formy wsparcia i pomocowe działania podejmowane w ramach wolontariatu;
- planuje działania pomocowe na rzecz zdrowia konkretnej osoby lub grupy osób starszych;
- dostosowuje odpowiednie formy wsparcia do potrzeb danych osób.

Postawy

Uczeń:

- rozwija i okazuje empatię w relacjach z innymi;
- angażuje się w działania na rzecz innych;
- inicjuje działania wolontariackie na rzecz zdrowia.

Formy pracy

- praca indywidualna;
- praca grupowa;
- praca zbiorowa (na forum klasy).

Metody pracy

- burza mózgów;
- dyskusja;
- praca z przypadkiem;
- metoda projektu;
- mapa myśli.

Pomoce dydaktyczne

- tablica lub flipchart;
- arkusze papieru A3/A2;
- markery;
- karta pracy;
- prezentacja „Młodzi dla słabszych”;
- komputer z dostępem do internetu, rzutnik.

Ewaluacja osiągnięć

- obserwacja aktywności uczniów podczas pracy w grupach i indywidualnej;
- analiza pomysłów działań pomocowych;
- refleksja ustna uczniów „Jak mogę pomóc komuś w moim otoczeniu?”;
- spotkanie poświęcone projektowi „Pomagam w mojej okolicy” (po dwóch tygodniach): omówienie, w jakim stopniu udało się wcielić w życie zaplanowane działania, co zostało zrealizowane, jakie pojawiły się trudności oraz jakie doświadczenia uczniowie zdobyli podczas udziału w inicjatywie.

Opis przebiegu zajęć

Uwaga: Rekomenduje się aranżację sali lekcyjnej sprzyjającej pracy w grupach złożonych z 4–5 osób.

Przed lekcją: Nauczyciel prosi uczniów, aby zapoznali się z tekstem „Wolontariuszem może być każdy” w lekcji „[Działanie na rzecz innych jako najwyższa wartość. Dzieło Janiny Ochojskiej](#)” zamieszczonej na platformie zpe.gov.pl

OPIS PRZEBIEGU ZAJĘĆ

1

Wprowadzenie

Nauczyciel zapisuje na tablicy temat lekcji i odczytuje go na głos: **Młodzi dla słabszych – wolontariat na rzecz seniorów i osób niesamodzielnych.**

Następnie inicjuje rozmowę wprowadzającą, zachęcając uczniów do podzielenia się swoimi doświadczeniami i spostrzeżeniami na temat pomocy innym i wolontariatu. Zadaje pytania:

- Co to jest wolontariat?
- Jakie znacie formy wolontariatu? Czy i w jakich działaniach uczestniczyliście lub uczestniczycie?
- Czy w Waszej okolicy są inicjatywy, w które mogliby włączyć się uczniowie? Jeśli tak, to jakie?
- Co to znaczy „być niesamodzielnym”?
- Czy wolontariat zawsze wymaga specjalnych kwalifikacji, indywidualnych predyspozycji lub konkretnych cech charakteru? Dlaczego tak lub dlaczego nie?
- Jakie Waszym zdaniem posiadacie cechy, predyspozycje, umiejętności, sprzyjające angażowaniu się w wolontariat?
- Jaką wartość lub jakie zalety ma działalność wolontariacka z punktu widzenia wolontariusza i osoby wspierającej?
- Czy w Waszym otoczeniu są osoby, które potrzebują wsparcia? Jakiego rodzaju wsparcie jest potrzebne w ich przypadku?

2 Mapa myśli – potrzeby seniorów, osób z niepełnosprawnościami i osób niesamodzielnych

Nauczyciel dzieli klasę na zespoły po 4–5 osób. Każdy z nich opracowuje mapę myśli dotyczącą potrzeb jednej z poniższych grup:

- osób w wieku senioralnym,
- osób z niepełnosprawnościami,
- osób niesamodzielnych (np. wymagających stałej opieki).

Wskazówka: Jeśli klasa jest liczniejsza, nie stanowi problemu, że dwie lub więcej grup opracowują ten sam temat – pozwoli to porównać różne punkty widzenia i pomysły.

Nauczyciel zachęca uczniów, aby w mapach myśli uwzględnili następujące obszary:

- zdrowie i sprawność fizyczna,
- bezpieczeństwo w domu,
- relacje z innymi,
- dostęp do informacji i technologii,
- potrzeba aktywności i kontaktu z otoczeniem.

Po zidentyfikowaniu potrzeb uczniowie przypisują do każdej z nich możliwe formy wsparcia (w ramach mapy myśli), np. „Relacje z innymi” – rozmowa osobista, odwiedziny, rozmowa telefoniczna, wspólny spacer, wspólne zakupy, obejrzenie filmu, wyjście do kawiarni itp.

Nauczyciel zwraca uwagę, że wsparcie może przybierać różne formy – zarówno drobne gesty, jak i bardziej zorganizowane działania.

Na zakończenie przedstawiciele zespołów dzielą się efektami swojej pracy, prezentując stworzone mapy myśli i omawiając najciekawsze pomysły.

3

Od pomysłu do działania – projekt „Pomagam w mojej okolicy”

Uczniowie pozostają w tych samych zespołach, w których pracowali wcześniej.

Nauczyciel wyjaśnia cel zadania, jakim będzie **zaprojektowanie i zrealizowanie miniinicjatywy wolontariackiej** skierowanej do jednej z grup omawianych podczas lekcji lub do konkretnej osoby z lokalnego środowiska, którą uczniowie znają.

Etap przygotowań (w każdym zespole):

- Wyznaczenie koordynatora – osoby odpowiedzialnej za organizację pracy i pilnowanie czasu.
- Wskazanie sekretarza – osoby zapisującej wszystkie zgłaszane propozycje i zaznaczającej, kto jest jej autorem. Zasadą jest, że wszyscy wnoszą swój wkład w pracę zespołu – może to być pomysł, rozwinięcie czyjejś propozycji, doprecyzowanie szczegółów albo zaproponowanie sposobu realizacji.
- Określenie osoby odpowiedzialnej za koordynację dalszych działań w ramach projektu po zakończeniu pracy na lekcji.

Realizacja zadania: każdy zespół na dużym arkuszu papieru opracowuje plan projektu, korzystając z poniższych punktów.

- Nazwa inicjatywy.
- Komu pomagamy?
- Co robimy i jak często?
- Podział ról – kto jest odpowiedzialny za poszczególne działania?
- Zasoby potrzebne do realizacji (czas, ludzie, materiały).
- Wsparcie zewnętrzne – jaką organizację lub instytucję można włączyć do projektu albo z czyjej pomocy skorzystać?

Po zakończeniu pracy każda grupa prezentuje planowaną inicjatywę na forum klasy. Następnie odbywa się krótka rozmowa o realnych możliwościach zaangażowania uczniów w proponowane działania.

Ewaluacja: nauczyciel proponuje, aby po dwóch tygodniach dokonać podsumowania, co udało się zrealizować, oraz omówić efekty i doświadczenia z działań podjętych w ramach projektów.

4

Podsumowanie

Uczniowie indywidualnie wypełniają kartę pracy „Dlaczego pomagam?”. Chętne osoby mogą odczytać swoje odpowiedzi na forum klasy.

Następnie cała klasa bierze udział w rozmowie podsumowującej. Uczniowie odpowiadają na pytania:

- Czego dowiedziałeś/dowiedziałas się o potrzebach osób w wieku senioralnym, z niepełnosprawnościami i niesamodzielnych?
- Dlaczego wolontariat jest ważny zarówno dla osoby pomagającej, jak i tej, która otrzymuje pomoc?

Sposoby dostosowania przebiegu zajęć w zakresie uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi

- Upraszczenie poleceń i stosowanie krótkich, jasnych komunikatów; w razie potrzeby zadawanie pytań pomocniczych ukierunkowujących proces myślenia.
- Stosowanie dużych, czytelnych materiałów graficznych i kontrastowych kolorów (ważne przy pracy z uczniami niedowidzącymi).
- Jasne określenie etapów pracy, przewidywalny plan działań i możliwość wykonywania zadań w wybranej, spokojniejszej części sali.

- Zapewnienie dodatkowego czasu na zapoznanie się z tekstem lub instrukcją.
- Umożliwienie udzielania odpowiedzi ustnych zamiast pisemnych (np. podczas refleksji lub prezentacji pomysłów).

Komentarz metodyczny dla nauczyciela

Scenariusz porusza temat szczególnie ważny w kontekście zmian demograficznych i społecznych: starzejącego się społeczeństwa, osamotnienia seniorów i marginalizacji osób niesamodzielnych. Jego celem jest rozwijanie empatii, odpowiedzialności oraz postaw prospołecznych, które mogą znaleźć realne zastosowanie w najbliższym otoczeniu uczniów. Zajęcia umożliwiają młodzieży zrozumienie potrzeb osób starszych nie tylko w wymiarze fizycznym czy zdrowotnym, ale też emocjonalnym i społecznym. Proponowane aktywności budują u uczniów poczucie sprawczości i zachęcają do planowania prostych działań pomocowych – możliwych do zrealizowania bez wsparcia instytucjonalnego.

Materiał można zrealizować zarówno podczas jednej lekcji (w wersji podstawowej), jak i w rozbudowanej formie dwuetapowej – z kontynuacją np. w ramach projektu klasowego lub tygodnia wolontariatu. Proponowane zadania są uniwersalne i łatwo je dostosować do potrzeb konkretnej klasy, poziomu motywacji uczniów oraz warunków szkoły.

Realizując treści zawarte w powyższej lekcji można skorzystać z rekomendowanych zasobów Zintegrowanej Platformy Edukacyjnej (zpe.gov.pl) w następujących lekcjach [online, dostęp dn. 29.08.2025]:

- „[Blaski i cienie starości w poezji Anny Świrszczyńskiej](#)”;
- „[Motyw starości na przykładzie Opowiadania o starych kobietach Tadeusza Różewicza](#)”;
- „[Samotność. Interpretacja utworu Jana Twardowskiego](#)”;
- „[Sytuacja osób z niepełnosprawnościami](#)”.

Dlaczego pomagam?

KARTA PRACY

Odpowiedz na poniższe pytania. Zastanów się, jak możesz realnie pomóc osobom starszym i niesamodzielnym w swoim otoczeniu.

- 1. Z jakimi trudnościami mogą mierzyć się osoby starsze lub niesamodzielne?**
(wymień 2–3)

.....

.....

.....

- 2. Jakie działania wolontariackie możesz podjąć jako uczeń w swoim otoczeniu?**
(wymień 2–3 pomysły)

.....

.....

.....

- 3. Jakie cechy powinien mieć dobry wolontariusz?**
Zaznacz 3 najważniejsze:

- ☐ cierpliwość
- ☐ empatia
- ☐ siła fizyczna
- ☐ komunikatywność
- ☐ obowiązkowość
- ☐ radość życia
- ☐ punktualność
- ☐ asertywność

4. Dokończ zdania:

Chcę pomagać, ponieważ

Pomagam, bo
